

ע"פ 15792/07/17 - משה אביר, זוהר נ.ת. ניהול בע"מ נגד מדינת ישראל

בית הדין הארצי לעבודה

עפ"ס 15792-07-17

בפני כבוד הנשיא (בדימוס) יגאל פליטמן

המערערים

1. משה אביר

2. זוהר נ.ת. ניהול בע"מ

-

המשיבה

מדינת ישראל

בשם המערערים - מר משה אביר - המערער 1, מנהל המערערת 2

בשם המשיבה - עו"ד עדי צימרמן

החלטה

1. בפסק דין שניתן ביום 10.1.18, דחיתי את ערעור המערערים על החלטתה של שופטת בית הדין האזורי בתל אביב-יפו, קרן כהן, שלא לפסול עצמה מלישב בדין בהליך המתנהל לפניו בתיק הע"ז 1885-10-13 (להלן - **ערעור הפסלות ו-פסק הדין** לפי העניין).

2. בפתח פרק ההכרעה שבפסק הדין, נכתב כך:

"בטרם אכנס לגופם של דברים אציין כי התבטאויות המערערים כלפי בית הדין האזורי בכתבי הטענות השונים, כמפורט לעיל, ובמהלך הדיונים חורגות מהמקובל, באופן המצדיק את מחיקת ערעורם (ראו בש"א 2826/12 ואן קול נ' מדינת ישראל, בפסקה הרביעית להחלטה (31.7.2013)). אמירות כגון 'משכך מתבקש בית הדין להבהיר ... האם כבוד השופטת הייתה בקו הבריאות כאשר נתנה החלטה הזויה זו' (בקשה מיום 22.1.17); 'הקונסוליר [הכוונה היא לב"כ המדינה - י.פ.] רגיל למסור שקרים לבית הדין, ורגיל שבית הדין בולע בשקיקה את השקרים שלו, גם כאשר ברור לבית הדין שהקונסוליר משקר' (בקשה מיום 25.6.17); 'ראוי שכבודה תזכור שקיים גם חוק ופסיקה, שראוי להתחשב גם בהם' (בקשה מיום 24.8.16); 'בסופו של דבר כל האמת תצא לאור, גם אם בית הדין והפרקליטות ינסו להסתירה בכל מיני החלטות ששם טוב מכנה ביזיוניות' (בקשה מיום 2.1.17); 'אני חושב שלכבודה חסר מידע בסיסי בעניין הדין הפלילי. גברתי רגילה להתעסק בדין הרגיל האזרחי וקשה לה לשלוט בדין הפלילי' (דיון מיום 8.9.16), ועוד כהנה וכהנה אמירות בוטות, מבזות ומבישות - טוב היה אלמלא היו מועלות על הכתב."

3. על רקע דברים אלה ואחרים, נחתם פסק הדין במילים הבאות:

"בשים לב ללשון הבוטה והמשתלחת שנקטו כלפי בית דין קמא, ינמקו המערערים ... מדוע לא יחויבו בהוצאות לטובת אוצר המדינה".

4. בהמשך להחלטה זו הגישו המערערים עמדתם, והיא כי "השתת הוצאות על המבקשת אינה חוקית" וכי "לבית הדין אין מקור סמכות להשית על נאשם בתיק פלילי הוצאות אלא אם הורשע". לעניין האחרון הפנו המערערים לסעיף 79 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין), שזו לשונו: "הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו בתשלום הוצאות המשפט, לרבות הוצאות העדים, בסכום שקבע בית המשפט...". עוד הפנו לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, לסעיף 3 (שמירה על הקניין) ולסעיף 8 (פסקת ההגבלה).

אשר ללשון שננקטה, נטען כי "את הביטוי 'החלטות ביזיוניות' לא אמר המערער, אלא ציטט מתוך מאמר..."; כי "גם בתי המשפט התבטאו בהתבטאויות מאוד קשות על נבחרי ציבור. בית משפט אחד קבע שנשיא המדינה אנס... בית משפט אחר קבע שראש הממשלה נטל שוחד. אף לא גורם אחד טען שראוי להעמיד את בית המשפט לדין על העלבת עובד ציבור. אין דרך מנומסת לתאר מעשים מכוערים. אם עו"ד טוניק [ב"כ המדינה - י.פ.] שכנע את העדים לשקר לבית הדין על מנת להרשיע את המערער, אזי לא ניתן לתאר את המעשה במילים יפות"; וכי הביטוי "קונסוליר" אינו מילת גנאי.

לעמדתם צירפו המערערים מכתבים לעניין העובדת הזרה, וביקשו מבית הדין לעיין בהם "ולאחר מכן למצוא הגדרה מנומסת להחלטה [של בית הדין האזורי - י.פ.] שקבעה שיש במכתבים אילו פרטים אישיים" של העובדת הזרה.

כן חזרו המערערים על טענות שונות שהעלו עוד במסגרת ערעור הפסלות. משטענות אלה הוכרעו בפסק הדין ואינן רלוונטיות עוד, לא ארחיב בעניין.

5. המדינה מצדה סבורה כי אין בעמדת המערערים טעם המצדיק הימנעות מחיובם בהוצאות לטובת אוצר המדינה. לשיטתה, בית הדין מוסמך לחייבם בהוצאות מכוח סמכותו הטבועה. המדינה מציינת כי אין בטענות המערערים כדי להצדיק את התנהלותם כלפי בית דין וכלפי נציגי התביעה. המדינה נסמכת על פסקי דין העוסקים בסמכות הטבועה בהקשר של הטלת הוצאות אישיות על עורך דין (נזכיר לעניין זה כי המערער 1, מר משה אביר, מייצג את המערערים), ועל פסיקה של בית דין זה שבה הושתו הוצאות על נאשמים בפלילים. לדבריה, בדין נשקלה הטלת הוצאות על המערערים, "אשר מגישים לבית הדין הנכבד קמא ואף לבית דין זה בקשות חוזרות ונשנות... בהתנהלותם ובכתבי בי דין המוגשים על ידי המערערים, עושים המערערים שימוש בלשון בוטה הן כלפי בית הדין, הן כלפי נציגי התביעה, הן כלפי העדים". המדינה משלימה כי חיוב המערערים בהוצאות בנסיבות העניין, יהיה בו כדי להוות עבורם מסר, שגם בהליך פלילי אין לעשות שימוש לרעה בהליכים.

הכרעה

6. בהליכים פליליים מקובל שאין משיתים הוצאות על הנאשם, ודאי אם טרם הורשע, אלא במקרים חריגים. זאת משום שההליך הפלילי מגלם בתוכו, מעצם טיבו וטבעו, פגיעה פוטנציאלית חמורה בזכויות האדם של הנאשם, ועל כן יש לאפשר לו מרחב תמרון רחב למדי בניסיון להוכיח את חפותו, מבלי לחשוש שיחויב בהוצאות משפט בשל כך (השוו: עפ"א (מחוזי, ב"ש) 5525-01-18 פטרה ס.ד.ר. בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון ובניה, אשדוד (11.1.2018)).

7. יחד עם זאת, חיוב נאשם בהוצאות משפט אינו בלתי אפשרי, ובדיני העונשין - הן המהותיים והן הפרוצדוראליים - קבועות הוראות שונות בנושא זה. כך, סעיף 79 לחוק העונשין מקנה לבית המשפט סמכות לחייב נאשם שהורשע, בתשלום הוצאות המשפט; סעיף 130(ט) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב],

התשמ"ב-1982 מאפשר חיוב נאשם בהוצאות שנגרמו בשל אי התייצבותו לדיון; תקנה 21(א) לתקנות סדר הדין הפלילי, התשל"ד-1974, מאפשרת חיוב בעל דין בהוצאות לטובת הצד שכנגד בגין דחיית מועד דיון, ועוד. יוזכר כי סעיף 80 לחוק העונשין מקנה לבית המשפט סמכות לחייב את המדינה בהוצאות ההגנה של נאשם במקרה שבו נמצא כי לא היה יסוד להאשמה, ולפצותו על מעצרו או מאסרו.

8. לבד מהנסיבות המפורטות בהוראות הדין, הכירה הפסיקה בנסיבות נוספות שבהתקיימן מוסמך בית המשפט לחייב בהוצאות, וזאת, בין היתר, מכוח סמכותו הטבועה. כך, למשל, חיוב עורך דין המייצג בהליך פלילי בהוצאות אישיות (ע"א 4845/95 ניר נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(2) 639 (1995); להלן - **עניין ניר**); חיוב נאשמים בהוצאות לטובת אוצר המדינה, בגין הגשת בקשה בחוסר תום לב ותוך שימוש לרעה בהליכי משפט (ע"פ 2255/15 **אגבריה נ' מדינת ישראל**, בסעיף 15 לפסק הדין (22.3.2016) - הגם שצוין בנוסף כי באותו עניין הבקשה שהוגשה (חיוב המדינה בהוצאות ההגנה והמעצר מכוח סעיף 80 לחוק העונשין) נושאת אופי אזרחי, ועוד.

9. בקשר לערעור פסלות מסוים שנדון בבית המשפט בעליון, שבמסגרתו חיוב המערער-הנאשם בהוצאות בשיעור של ₪ 2,500 לטובת אוצר המדינה, נקבע כך:

"נתונה לבית המשפט סמכות להשית הוצאות לטובת אוצר המדינה על נאשם שהגיש ערעור פסלות, בין על דרך היקש בסעיף 79 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ובין מכוח סמכותו הטבועה"
(ע"פ 230/15 כהן נ' מדינת ישראל, בסעיף 5 להחלטה (4.2.2015)).

10. בעניין **ניר** נדונה הסמכות הטבועה בהקשר של הטלת הוצאות אישיות על עורך דין המייצג בהליך פלילי. וכך נקבע:

"בשאלת סמכותו של בית המשפט לחייב עורך-דין בתשלום הוצאות מעולם לא הוטל ספק, וגם בית-משפט זה עשה, לא פעם, שימוש בסמכות זו.... לכוחו של בית המשפט לעשות כן אין אחיזה בחוק החרות. מכאן שכוח זה - ככל שהוא אמנם נתון בידי בית המשפט - הריהו נובע מסמכותו הטבועה... על-פי תפיסה זו, הכוח להשית על עורך-דין חיובאישי בהוצאות מהווה חלק מן הכוחות הנתונים לבית המשפט, אשר, למרות שלא נקבעו במפורש בחוק החרות, הריהם כוחות הדרושים לו באופן טבעי והגיוני לשם מילוי תפקידו...." (בסעיף 6 לפסק הדין).

בהמשך נכתב בהרחבה על הסמכות הטבועה, כזאת:

"סמכותו הטבועה של בית המשפט היא סמכות שבית המשפט קונה לעצמו על-פי קביעתו הוא. ואולם סמכות טבועה אינה נוצרת, בידי בית המשפט, יש מאין. קיומה שלהסמכות הוא פועל-יוצא מנסיבות שבהן אי-אפשר בלעדיה. במאמרו 'הסמכות הטבועה' של בית המשפט... מציין המחבר, ד"ר פ' גולדשטיין, כי לשאלה 'מהי סמכות טבועה?' אין אפשרות להשיב 'על דרך ההגדרה והנוסחה, או הפרשנות החד-משמעית, אלא על דרך ישומה והדגמתה בלבד'.... אך את העיקרון הבסיסי, שביסוד המוסד המשפטי האמור, תיאר כך:

'המינוח "סמכות טבועה" ודומיו ננקט לתיאור כוח בית-משפט ליצור, במקרים יוצאי דופן, כלים במישורי הפרוצדורה ובזיון בית המשפט, למען ההגנה על יכולתו התפקודית-מוסדית, להבטחת אי-ניצול הליכיו לרעה ומניעת אי-צדק בולט, העלול לנבוע מקביעת מועדים לעשיית פעולה בפסק דין...'

יצוין כי התנאים הנזכרים להיווצרותה של 'סמכות טבועה' אינם בהכרח מצטברים. הווי אומר, יש שהסמכות נוצרת בהיותה דרושה וחיונית לשם הגנה על יכולתו התיפקודית-מוסדית של בית המשפט...; ויש ש'קיומה של "סמכות טבועה" הוא פועל יוצא של הנסיבות הקוראות למתן סעד דיוני, שבית המשפט איננו רשאי, משיקולי עשיית צדק, למונעו מן הנזקק לו' ... אך הכלל הוא, שבסמכותו הטבועה אין בית המשפט משתמש אלא במקרים שבהם נדרש הדבר באופן חיוני, למטרה הכרחית שאין בידי בית המשפט להשיגה במסגרת סמכותו הרגילה." (בסעיף 7 לפסק הדין).

11. העולה מכל האמור הוא כי לבית הדין סמכות להשית הוצאות על נאשם במסגרת הליך פלילי (לרבות בערעור פסלות בהליך פלילי וכן בערר בעניין עיון בחומר חקירה), וזאת מכוח סמכותו הטבועה. עם זאת, בית הדין יעשה שימוש בסמכות זו במקרים חריגים בלבד, למשל מקרים שבהם התנהלותו של הנאשם היא מבזה במיוחד, או שהיא עולה כדי שימוש לרעה בהליכי משפט (ראו לעניין זה החלטה בעפ"א (ארצי) 3904-01-18 **אופקים א.ג. בע"מ נ' מדינת ישראל** (7.3.2018), מפי חברי השופט אילן סופר, שבה חויבו המערערים בהוצאות בשיעור של 15,000 ש"ח בגין הליכים טורדניים ומיותרים והתנהלות הגורמת לבזבז זמן שיפוטי, וכן החלטה בעפ"א (ארצי) 33943-10-14 **אביר נ' מדינת ישראל** (8.2.2015), מפי חברתי השופטת לאה גליקסמן, שבמסגרתה חויבו המערערים בהוצאות בשיעור של 10,000 ש"ח בגין התנהלות שמטרתה להכביד על עובדי המדינה המטפלים בעניינם ולהתישם).

מן הכלל אל הפרט

12. אפתח בכך שהמדינה, בעמדתה, התייחסה לחיוב המערערים בהוצאות לא רק בשל התבטאויות המערערים אלא גם בשל התנהלותם המכבידה. אולם בפסק הדין נשקלה הטלת ההוצאות אך ורק **"בשים לב ללשון הבוטה והמשתלחת"** של המערערים, ורק זו היא מסגרת הדיון.

13. המערערים מצדם, נדמה כי נתפסו לבלבול. הדבר ניכר במיוחד בניסיונם להצדיק את התבטאויותיהם בכך ש"גם בתי המשפט התבטאו בהתבטאויות מאוד קשות על נבחרי ציבור" אך **"אף לא גורם אחד טען שראוי להעמיד את בית המשפט לדין על העלבת עובד ציבור"**. ראשית, איש לא ביקש להאשים את המערערים, במסגרת פסק הדין, בעבירה של העלבת עובד ציבור (הגם שיתכן שאין זה מופרך בנסיבות העניין). שנית ועיקר, קביעות של ערכאות שיפוטיות שונות ביחס למעשים פליליים של נבחרי ציבור, רמי מעלה ככל שיהיו, אינן בגדר "התבטאויות קשות", אלא הן התבטאויות המבטאות מציאות קשה, שנעשתה על ידי אותם נבחרי ציבור. לא ההתבטאויות הן קשות אלא המציאות המשתקפת מהן. זאת בניגוד גמור להתבטאויות של המערערים, שאין טרפוניה כלפי התוכן שלהן, כי אם כלפי צורת ביטוי. מדי יום ביומו נפתחים בבית דין זה עשרות הליכים המבקשים להשיג על קביעותיהם של בתי הדין האזוריים (ושל בית דין זה, בהליך ערעור רשם). מטבע הדברים בהליכים אלה נטען לטעויות כאלה ואחרות שנפלו תחת ידי בתי הדין. זכותו של כל בעל דין להעלות טענות כאלה, וזהו הרי דבר אינהרנטי להליך ערעורי, והדבר הוא לגיטימי מאין כמותו - כל עוד נעשה בלשון ראויה.

לא כך נהגו המערערים. בהתבטאויותיהם כלפי בית הדין קמא עשו המערערים שימוש בלשון צינית, מזלזלת, מבזה ומביישת, החורגת עד מאד מהמקובל. וכפי שצינתי בפסק הדין: **"אמירות מסוג זה... מבטאות זלזול עמוק מצדם של המערערים בכבוד השופטת, כמו גם בבית הדין האזורי ובכלל מערכת המשפט, והן עומדות בניגוד מוחלט לחובתו של בעל דין, כמו כלל באי בית המשפט, 'לנהוג בכבוד, באיפוק ובדרך ארץ, כלפי בית המשפט, בינם לבין עצמם, וכלפי הציבור בכללותו' (...)"** (בסעיף 16 לפסק הדין).

14. בנסיבות אלה ולאור הכללים שהותוו בפסיקה לשימוש בסמכות הטבועה, הגעתי לכלל מסקנה כי המקרה דנן נכנס בגדר אותם מקרים חריגים המצדיקים עשיית שימוש בסמכותו הטבועה של בית הדין לשם חיוב המערערים-הנאשמים בהוצאות משפט לטובת אוצר המדינה, על מנת להגן על יכולתו התפקודית-מוסדית של בית הדין. הביטויים שבהם השתמשו המערערים במסגרת ההליך מבטאים זלזול גמור כלפי בית הדין קמא, במידה כזו שאם לא תיענה בהטלת הוצאות, עלולה לפגוע בתפקודו של בית הדין. אשר על כן, המערערים יישאו בהוצאות משפט לטובת אוצר המדינה בשיעור של 10,000 ₪, שישולמו בתוך 30 יום ממועד קבלת החלטה זו על ידם.

ניתנה היום, כ"ז ניסן תשע"ח (12 אפריל 2018) בהעדר הצדדים ותישלח אליהם.